

POLITICA, DREPTUL ȘI CALITATEA VIETII ÎN CONCEPȚIA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Victor Duculescu, Mircea Dan Popescu

Cucerirea libertății, a egalității sociale și naționale, crearea unei societăți în care oamenii să se poată manifesta plenar, în toate domeniile vieții materiale și spirituale, în care personalitatea individului să se poată împlini și valorifica multilateral, constituie doar cîteva dintre aspirațiile perene ale umanității, cărora socialismul le oferă cîmp larg de acțiune și realizare, în cadrul și la nivelul unei democrații reale și atotcuprinzătoare. Într-adevăr, privit din această perspectivă, socialismul — releva secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie să fie nu numai o societate în stare să asigure o viață materială îmbelșugată membrilor săi, ci și o societate capabilă să realizeze cele mai înalte aspirații de libertate și fericire omului pe pămînt.

Lichidînd proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, inegalitatea în repartitia produsului social și a venitului național, asigurînd drepturi egale pentru toți cei ce muncesc, fără deosebire de naționalitate, sex, rasă, ca și posibilități de manifestare liberă a capacității și personalității fiecărui om, socialismul și-a demonstrat și își demonstrează superioritatea, certificînd, în același timp, faptul că nici o altă orînduire socială nu a simțit nevoia unei meditații atît de profunde asupra calității existenței omului și nici nu i-a consacrat atîtea preocupări practice. „Realizările și din anul trecut — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta plenară a Comitetului Central al PCR, din 1—2 aprilie a.e. — atestă cu puterea faptelor superioritatea socialismului, demonstrează că numai și numai în condițiile cînd oamenii muncii, poporul însuși devine stăpîn cu adevărat pe destinele sale și-și făurește în mod liber propriul său viitor se pot depăși greutățile care apar într-un moment sau altul și asigura progresul neîntrerupt — economic și social — dezvoltarea forței materiale și spirituale, ridicarea bunăstării generale a fiecărui popor. Iată de ce avem convingerea că numai socialismul oferă întregii omeniri calea spre lichidarea asupririi, a inegalităților, calea bunăstării și fericirii”¹.

Dezvoltarea forțelor de producție, creșterea nivelului de trai, așezarea raporturilor sociale pe temeiurile dreptății și egalității, ale democrației și libertății reprezintă premisa obiectivă, cadrul necesar manifestării și dezvoltării personalității umane, înfăptuirii umanismului revoluționar, umanismul dovedindu-se, în aceste condiții, o strategie a dezvoltării conștiente a noii societăți. Esența acestui umanism revoluționar și superioritatea sa față de formele premergătoare constau tocmai în considerarea omului ca valoare fundamentală, în situarea lui constantă și efectivă în centrul întregii activități a statului și a instituțiilor sale, în realizarea unor raporturi armonioase între individ și societate.

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la plenara C.C. al P. C. R. din 1—2 aprilie 1986*, în „Știința” din 3 aprilie 1986.

Discuțiile tot mai vii care se poartă în prezent în jurul conceptului de „calitate a vieții”, încercările ce se fac pentru a da o definiție cât mai cuprinzătoare acestei noțiuni, demonstrează încă o dată caracterul esențialmente multidisciplinar al conceptului în sine, necesitatea participării mai multor discipline științifice la încercarea de a identifica toate valențele acestui concept, spre a găsi căi și mijloace adecvate, chemate să garanteze înfăptuirea lui deplină în condițiile orinduirii noastre socialiste.

Termenul de „calitate a vieții” se referă la un *ansamblu de indicatori*, reflectând anumite date economice, sociale, biologice, spirituale, psihologice, de natură să definească, prin luarea lor în considerație, unitară, un anumit standard al vieții individului, în măsură să asigure satisfacerea pleneră a trebuințelor sale. Așa cum s-a arătat în literatura noastră de specialitate, termenul de „calitatea vieții” este corelat cu acela de „condiție umană”, în această privință fiind relevante o serie de scrieri din tinerețe ale lui K. Marx, care înfățișează concepția sa asupra „esenței umane”, înțeleasă drept, „condiție umană” și implicind totalitatea dialectică a determinațiilor ce solicită și asigură definirea într-o activitate de muncă liberă (nealienată) socială și conștientă, considerată drept factor motrice al umanizării omului².

Conceptul de calitate a vieții — într-o accepție unanimă — se referă la valoarea pentru om a vieții sale. El are în vedere deci măsura în care condițiile de viață oferă omului posibilitatea satisfacerii multiplelor sale necesități, gradul în care viața este satisfăcătoare pentru om. *Asigurarea unei autentice calități a vieții este direct legată de incidența și de acțiunea factorilor politici și juridici*. O politică umanistă, care pune în centrul preocupărilor sale omul, se traduce în mod necesar printr-un ansamblu de strategii și metode menite să asigure o autentică calitate a vieții. Devine evident că acele societăți în care acționează factori potrivnici afirmării potențialităților națiunii, a majorității membrilor săi, nu pot garanta o reală calitate a vieții. Regimurile bazate pe dominație, pe exploatare, pe discriminări, creează inevitabil decalaje în ce privește calitatea vieții diferiților indivizi care compun societatea respectivă. În societatea capitalistă contemporană există, de pildă, neîndoielnic, o pătură redusă care beneficiază de un nivel sporit de trai în detrimentul majorității, a acelor clase sociale al căror *drept la calitate a vieții* este sacrificat în mod arbitrar în interesul celor care dețin puterea economică și politică în societate. Socialismul constituie prima orinduire din istorie care își propune nu numai să elibereze un individ determinat de exploatare, dar să și ofere tuturor membrilor societății șanse egale, drepturi de a beneficia de o autentică calitate a vieții. O asemenea transformare structurală se înfăptuiește tocmai ca expresie a realei egalități care se stabilește între oameni în noua societate, a grijii depline pe care societatea o are pentru crearea acelor condiții de viață și de muncă de natură să permită fiecărui individ în parte și întregii societăți să beneficieze de exercitarea acestui drept. Dacă ne referim la acei indicatori „obiectivi” de care vorbesc toți cercetătorii care au analizat și analizează încă calitatea vieții, referindu-se la starea de sănătate a populației, la grija pentru o calitate corespunzătoare a locuinței, pentru un

² Cf. Aneta Nuțu-Busuioacă, *Condiția umană și calitatea vieții*, în „Revista de filosofie” tomul XXXI, nr. 2, martie-aprilie, 1984, p. 122.

loc corespunzător de muncă etc., este clar că aceștia își găsesc o reflectare calitativ superioară în politica statelor socialiste, unde factorul politic acționează direct pentru a asigura indicatori de natură să confere calității vieții o dimensiune reală, să asigure materializarea acestui concept pentru toate clasele și categoriile sociale. În țara noastră, preocuparea pentru asigurarea unei adevrate calități a vieții se regăsește în întreaga politică a Partidului Comunist Român, în măsurile adoptate pentru creșterea nivelului de trai, pentru garantarea unui nivel de viață corespunzător tuturor membrilor societății noastre. Preocuparea pentru asigurarea unor indici corespunzători de calitate a vieții se înfăptuiește practic cu ajutorul *normelor de drept, a legilor* și reglementărilor pe care statul socialist român le adoptă. Această politică dă expresie umanismului autentic al societății socialiste românești, grijii față de om, care caracterizează permanent politica partidului, a conducerii sale, în frunte cu secretarul său general. Umanismul — trăsătură organică a sistemului nostru politic, a cadrului legislativ — se reflectă în primul rînd în Constituția țării, legea fundamentală a statului, care, de la bun început creează un anumit cadru legal, eficient și calitativ superior, de natură să permită înfăptuirea plenară a aspirațiilor tuturor cetățenilor țării. Numeroase reglementări concrete adoptate, în primul rînd în domeniul economic, inclusiv trecerea la sistemul de autoconducere și autogestiune, asigură permanent înfăptuirea în viață a indicatorilor ce definesc calitatea vieții indivizilor, în concordanță directă cu sarcinile înfăptuirii progresului întregii economii naționale.

Concomitent se lărgeste și cadrul participării individului la conducerea vieții sociale, numeroasele reglementări prin care se asigură participarea tot mai deplină la actul conducerii economice și politice reflectînd o grijă constantă pentru calitatea vieții, exprimată în angajarea directă a indivizilor, a celor ce muncesc, în acțiunile care tind să influențeze direct acest proces. Participînd direct la conducerea unităților economice, oamenii muncii își înfăptuiesc nu numai un *drept de a participa la viața socială*, dar decid ei înșiși asupra perspectivelor economice ale dezvoltării unității respective și, implicit, asupra părții de venituri pe care o primesc ca urmare a îndeplinirii în condiții cit mai bune a atribuțiilor de producție ce le revin. Participarea indivizilor la activitatea productivă, la viața socială, permite ridicarea conștiinței lor politice, a formației lor etico-morale, ce reflectă nu numai angajarea lor deplină în desăvîrșirea construcției socialiste, dar și perfecționarea continuă a propriului lor profil. Este de remarcat că factorul politic și juridic acționează cu consecvență și ca un instrument de reglare a diferitelor disfuncționalități care se înregistrează uneori în procesul complex de înaintare a societății spre forme de organizare economică și socială tot mai înalte.

Dacă acceptăm ideea că politica trebuie să corespundă, în primul rînd necesităților umane, relația politică-drept-calitate a vieții ne apare ca evidentă. Se știe că una din coordonatele fundamentale ale democrației noastre muncitorești, revoluționare o constituie perfecționarea activității economico-sociale în profil teritorial, domeniu în care consiliile populare, la toate nivelele au avut și au un rol determinant. Această *necesitate* a generat o *măsură politică*, legată de amplificarea gradului de dezvoltare a tuturor unităților teritorial-administrative, măsură politică ce a condus și la elaborarea unui *act normativ*, deci la elaborarea de norme juridice, care să stea la baza procesului pe care îl invocăm, norme ce vin să precizeze, mai exact,

atit obligatiile ce revin cetătenilor, dar mai ales atribuțiile organelor locale ale puterii de stat. Acest act normativ pe care îl invocăm este Legea nr. 1/1985 privind autoconducerea, autogestiunea economico-financiară și autofinanțarea unităților administrativ-teritoriale, act normativ ce vine să stabilească cu precizie rolul și atribuțiile consiliilor populare în conducerea întregii vieți economice și sociale, pentru buna gospodărire și folosire a mijloacelor materiale și financiare ce le sînt încredințate și sporirea continuă a veniturilor proprii prin dezvoltarea industriei, agriculturii, a prestărilor de servicii, a activității de gospodărire comunală, social-culturală, economice și edilitar-gospodărești.

Aplicarea politicii partidului și statului de amplasare rațională a forțelor de producție pe teritoriul tuturor județelor și localităților a asigurat dezvoltarea armonioasă, echilibrată, a acestora, creîndu-se, în acest fel, centre urbane și agroindustriale, care dispun de o bază puternică pentru valorificarea resurselor existente pe plan local și pentru sporirea gradului de ocupare a forței de muncă.

În fapt, încă din 1967 Conferința Națională a partidului a statuat un nou sistem teritorial-administrativ, adevrat, în egală măsură, atit tradițiilor noastre, cit și imperativelor etapei de dezvoltare pe care țara o atinsese la acea dată. Congresul al XI-lea al partidului a dus mai departe aceste preocupări, prevăzînd într-un document special, obiectivul de a se atinge, în fiecare județ, un volum de producție industrială în valoare de cel puțin 10 miliarde lei, încă în cincinalul respectiv.

Dezvoltarea armonioasă, pe întreg teritoriul țării a activității economice și sociale, impulsionată de această concepție novatoare, științifică și revoluționară a conducătorului partidului a marcat ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a preocupărilor pentru dezvoltarea teritorială a forțelor de producție și a economiei locale, într-un sistem unitar și de perspectivă în același timp, conturînd un profil economic viguros fiecărui județ, fiecărei zone a țării, accelerînd omogenizarea economico-socială pe întreg cuprinsul patriei. Prin noua lege, amplificarea sarcinilor și atribuțiilor consiliilor populare, ca organe democratice ale puterii de stat locale, care administrează o parte însemnată din avuția națională, capătă un suport mai solid, lărgirea orizontului lor de competențe urmînd să se circumscrie unor comandamente majore ale societății noastre. De altfel, încă din primul articol al legii se spune că : „Prin autoconducerea, autogestiunea și autofinanțarea unităților administrativ-teritoriale, trebuie să se asigure dezvoltarea continuă a forțelor de producție și a economiei locale, valorificarea deplină a resurselor existente, întărirea răspunderii, ordinii și disciplinei în înlăptuirea sarcinilor de plan, mobilizarea oamenilor muncii la realizarea acțiunilor privind progresul economico-social al localităților, sistematizarea și gospodărirea acestora, creșterea permanentă a nivelului de trai al tuturor cetătenilor, *ridicarea calității vieții*”.

Așa după cum s-a relevat în literatura de specialitate conceptul de „calitate a vieții” implică de fapt două aspecte, unul *obiectiv* — ceea ce o societate *oferă* membrilor săi, și unul *subiectiv* — ceea ce aceștia din urmă *doresc*, respectiv ceea ce pentru membrii societății corespunzătoare reprezintă o *valoare socială* căreia îi corespunde și o *valoare morală*.

În legătură cu aspectul subiectiv al calității vieții trebuie relevat că sistemul politic, prin acțiunea culturală-educativă pe care o desfășoară, contribuie la conștientizarea permanentă a unor largi categorii de oameni ai muncii, a întregului nostru popor, asupra modului în care pot și trebuie

să folosească condițiile noi create de calitatea vieții, largile posibilități pe care le oferă astăzi orinduirea socialistă.

În cadrul acesteia, ca urmare a acțiunii factorului conștient, oamenii muncii înțeleg tot mai bine posibilitatea de a folosi condițiile obiective pe care le oferă societatea socialistă membrilor săi. Acțiunea de educație și de autoeducație patriotică revoluționară, în sprijinul dragostei față de muncă, contribuie la înțelegerea corectă a valorilor societății noastre, la formarea unui om calitativ deosebit pe planul cunoașterii, al orizontului său de viață, fapt de natură a-i permite să beneficieze de condițiile obiective create de societate și, la rîndul său, să se angajeze tot mai puternic în activitatea productivă, înțelegînd unitatea de interese care îl unește de colectivitate. Este cert că factorul politic acționează din acest punct de vedere ca un element deosebit de important, care permite conștientizarea membrilor societății, care îi face să înțeleagă cum trebuie să folosească condițiile de calitate a vieții pe care le oferă societatea socialistă și, totodată, să-și autoperfecționeze ei înșiși modul de a gândi și de a acționa, de a participa la viața socială în concordanță totemai cu cerințele edificării noii societăți.

Înfăptuirea calității vieții este legată însă nu numai de asigurarea drepturilor omului din prima și din a doua generație, dar și de crearea unor condiții de pace, de securitate, indispensabile asigurării unei calități de viață a oamenilor în condițiile în care asupra omenirii planează încă riscul conflictelor și în special al unui conflict nuclear.

În momentul de față conceptul de calitate a vieții trebuie asociat în cele din urmă cu politica, calitatea vieții țărilor dintr-o anumită regiune, aflîndu-se într-o relație de intercondiționare cu calitatea vieții din celelalte regiuni ale lumii. Se face aprecierea, pe deplin justificată, că înțelegerea corectă a calității vieții este legată de înfăptuirea unor drepturi avînd caracter individual și totodată colectiv (dreptul la pace și dezarmare, dreptul la dezvoltare și progres, dreptul la un mediu uman sănătos etc.), evidențiîndu-se o strînsă legătură și o activă corelație între drepturile omului și drepturile popoarelor, între aspirațiile acestora spre bunăstare, spre eliminarea conflictelor și înfăptuirea unei noi ordini economice și politice internaționale.

Definind poziția țării noastre față de calitatea vieții, tovarășul Nicolae Ceaușescu a pus în lumină trăsăturile unui autentic umanism, demonstrînd cu argumente pertinente că înfăptuirea calității vieții este legată de munca pașnică a poporului, de angajarea plenară a fiecărui individ la locul său de muncă, dar și de prezența activă a României, alături de celelalte forțe iubitoare de pace, pe plan internațional, pentru eliminarea primejdiei de război și a conflictelor, pentru o nouă ordine economică și politică internațională.

Documentele celui de-al XIII-lea Congres al P.C.R. prefigurează din acest punct de vedere o viziune realistă, autentică și pe deplin structurată cu privire la calitatea vieții, relevînd valențele noi ale politicului în actualele condiții ale evoluției țării noastre, corelînd organic ridicarea calității vieții de angajarea directă în producție, de participarea deplină a oamenilor muncii la conducerea țării, de prezența lor activă în lupta pentru pace, dezarmare, pentru noi relații internaționale democratice.